

Subject Name (SUBJECT001) - Sample Term Solution

મિલવ ડબ્બગર

મહિના દિવસ, વર્ષ

Contents

1 પ્રશ્ન 1	2
1.1 પ્રશ્ન 1(a) [3 ગુણ]	2
1.1.1 ઉકેલ	2
જાવા પ્રોગ્રામ:	2
આઉટપુટ:	2
મુખ્ય મુદ્દાઓ:	2
મેમરી ટ્રીક:	2
1.2 પ્રશ્ન 1(b) [4 ગુણ]	2
1.2.1 ઉકેલ	3
આપેલ:	3
પગલું 1: કટઓફ ફ્રિક્વન્સી ની ગણતરી	3
પગલું 2: કટઓફ પર આઉટપુટ વોલ્ટેજ	3
પરિણામો:	3
ફિલ્ટર વર્તન:	3
મેમરી ટ્રીક:	3
1.3 પ્રશ્ન 1(c) [7 ગુણ]	3
1.3.1 ઉકેલ	4
એક્ટિવ કોમ્પોનન્ટ્સ વિગતવાર:	4
ટ્રાન્ઝિસ્ટર પ્રકારો:	4
પેસિવ કોમ્પોનન્ટ્સ વિગતવાર:	4
રેજિસ્ટર પ્રકારો:	4
કેપેસિટર પ્રકારો:	4
મુખ્ય તફાવત:	4
મેમરી ટ્રીક:	4
1.4 પ્રશ્ન 1(c) OR [7 ગુણ]	5
1.4.1 ઉકેલ	5
સર્કિટ ડાયાગ્રામ:	5
કાર્યપદ્ધતિ:	5
વેવફોર્મ રેપ્રેઝન્ટેશન:	5
મુખ્ય પેરામીટર્સ:	6
કાર્યક્ષમતા ડેરિવેશન:	6
એપ્લિકેશન્સ:	6
મેમરી ટ્રીક:	6

1 પ્રશ્ન 1

1.1 પ્રશ્ન 1(a) [3 ગુણ]

ત્રણ નંબરોમાંથી મેક્સિમમ શોધવા માટે જાવા પ્રોગ્રામ લખો.

1.1.1 ઉકેલ

ત્રણ નંબરોમાંથી મેક્સિમમ શોધવા માટે, અમે વેલ્યુઝની સરખામણી કરવા માટે કન્ડિશનલ સ્ટેટમેન્ટ્સ (if-else) નો ઉપયોગ કરીએ છીએ. પ્રોગ્રામ ત્રણ નંબરો ઇનપુટ તરીકે લે છે અને તેમાંથી ``સૌથી મોટી વેલ્યુ'' પરત કરે છે.

કોડ લિસ્ટિંગ 1: ત્રણ નંબરોમાંથી મેક્સિમમ શોધવા માટે જાવા પ્રોગ્રામ

```
જાવા પ્રોગ્રામ:
1 public class MaxOfThree {
2     public static void main(String[] args) {
3         int a = 10, b = 25, c = 15;
4         int max;
5
6         // Compare a and b, store the larger in max
7         if (a > b) {
8             max = a;
9         } else {
10            max = b;
11        }
12
13        // Compare max with c to get the final maximum
14        if (c > max) {
15            max = c;
16        }
17
18        System.out.println("Maximum value: " + max);
19    }
20 }
```

આઉટપુટ:

Maximum value: 25

મુખ્ય મુદ્દાઓ:

લોજિક: પ્રથમ a અને b ની સરખામણી કરો, મોટી વેલ્યુ ને max માં સ્ટોર કરો

બીજી સરખામણી: અંતિમ મેક્સિમમ મેળવવા માટે max ને c સાથે સરખાવો

વૈકલ્પિક: સંક્ષિપ્ત કોડ માટે Math.max(a, Math.max(b, c)) નો ઉપયોગ કરી શકાય

મેમરી ટ્રીક: ``કંપેર ટુ-એન્ડ-ટુ, સ્ટોર ધ બેસ્ટ, ફાઇનલ ચેક વિથ ધ રેસ્ટ!''

1.2 પ્રશ્ન 1(b) [4 ગુણ]

આરસી લો-પાસ ફિલ્ટર નું કટઓફ ફ્રીક્વન્સી શોધો જ્યાં $R = 1.5\text{ k}\Omega$ અને $C = 100\text{ nF}$ છે. તેમજ કટઓફ ફ્રીક્વન્સી પર જો ઇનપુટ 10V હોય તો આઉટપુટ વોલ્ટેજ શોધો.

1.2.1 ઉકેલ

આપેલ:

- રેઝિસ્ટન્સ: $R = 1.5 k\Omega = 1500 \Omega$
- કેપેસિટન્સ: $C = 100 nF = 100 \times 10^{-9} F$
- ઇનપુટ વોલ્ટેજ: $V_{in} = 10 V$

પગલું 1: કટઓફ ફ્રિક્વન્સી ની ગણતરી આરસી લો-પાસ ફિલ્ટર માટે કટઓફ ફ્રિક્વન્સી નો ફોર્મ્યુલા છે:

$$f_c = \frac{1}{2\pi RC}$$

વેલ્યુઝ મૂકીએ:

$$f_c = \frac{1}{2 \times 3.1416 \times 1500 \times 100 \times 10^{-9}}$$

$$f_c = \frac{1}{9.4248 \times 10^{-4}} = 1061.03 Hz \approx 1.06 kHz$$

પગલું 2: કટઓફ પર આઉટપુટ વોલ્ટેજ કટઓફ ફ્રિક્વન્સી પર, આઉટપુટ વોલ્ટેજ એ ઇનપુટ વોલ્ટેજ ના **0.707 ગણા** (અથવા $\frac{1}{\sqrt{2}}$) હોય છે:

$$V_{out} = 0.707 \times V_{in} = 0.707 \times 10 = 7.07 V$$

પરિણામો:

કટઓફ ફ્રિક્વન્સી: $f_c = 1.06 kHz$

આઉટપુટ વોલ્ટેજ: $V_{out} = 7.07 V$ કટઓફ પર

એટેન્યુએશન: $-3 dB$ કટઓફ ફ્રિક્વન્સી પર

ફેઝ શિફ્ટ: -45° કટઓફ ફ્રિક્વન્સી પર

ફિલ્ટર વર્તન: કટઓફ નીચે, સિગ્નલ ઓછા એટેન્યુએશન સાથે પાસ થાય છે. કટઓફ ઉપર, એટેન્યુએશન $-20 dB/decade$ રોલ-ઓફ રેટ પર વધે છે.

મેમરી ટ્રીક: ``ફ્રિક્વન્સી = વન બાય ટુ-પાય-આરસી, આઉટપુટ = પોઇન્ટ-સેવન-ઓ-સેવન ટાઇમ્સ ઇનપુટ``

1.3 પ્રશ્ન 1(c) [7 ગુણ]

એક્ટિવ અને પેસિવ ઇલેક્ટ્રોનિક કોમ્પોનન્ટ્સ ની યોગ્ય ઉદાહરણો સાથે તુલના કરો.

1.3.1 ઉકેલ

ઇલેક્ટ્રોનિક કોમ્પોનન્ટ્સ ને **એક્ટિવ** અને **પેસિવ** કેટેગરીમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે જે તેમની ઇલેક્ટ્રિકલ એનર્જી ને કંટ્રોલ અથવા એમ્પ્લિફાય કરવાની ક્ષમતા પર આધારિત છે.

કોષ્ટક 1: એક્ટિવ બનામ પેસિવ કોમ્પોનન્ટ્સ તુલના

લક્ષણ	એક્ટિવ કોમ્પોનન્ટ્સ	પેસિવ કોમ્પોનન્ટ્સ
એનર્જી સ્રોત	બાહ્ય પાવર સ્રોત જરૂરી	બાહ્ય પાવર જરૂરી નથી
કંટ્રોલ ક્ષમતા	કરંટ ફ્લો ને કંટ્રોલ/એમ્પ્લિફાય કરી શકે	એમ્પ્લિફાય કરી શકતા નથી, ફક્ત રેગ્યુલેટ કરે
દિશા	સામાન્ય રીતે યુનિડાયરેક્શનલ	બાયડાયરેક્શનલ
પાવર ગેઇન	પાવર ગેઇન પ્રદાન કરે (> 1)	પાવર ગેઇન હંમેશા ≤ 1
ઉદાહરણો	ટ્રાન્ઝિસ્ટર્સ (BJT, FET), ડાયોડ્સ (LED, ઝેનર), ICs (Op-Amp, 555), SCR	રેઝિસ્ટર્સ, કેપેસિટર્સ, ઇન્ડક્ટર્સ, ટ્રાન્સફોર્મર્સ
ફંક્શન	એમ્પ્લિફિકેશન, સ્વિચિંગ, ઓસિલેશન, રેક્ટિફિકેશન	રેઝિસ્ટન્સ, કેપેસિટન્સ, ઇન્ડક્ટન્સ, ફિલ્ટરિંગ
લિનિઅરિટી	લિનિઅર અથવા નોન-લિનિઅર હોઈ શકે	સામાન્ય રીતે લિનિઅર

એક્ટિવ કોમ્પોનન્ટ્સ વિગતવાર:

ટ્રાન્ઝિસ્ટર્સ: એમ્પ્લિફિકેશન અને સ્વિચિંગ માટે વપરાય છે. BJT કરંટ કંટ્રોલ વાપરે છે, FET વોલ્ટેજ કંટ્રોલ વાપરે છે.

ડાયોડ્સ: એક દિશામાં કરંટ વહેવા દે છે. LED પ્રકાશ ઉત્સર્જન કરે છે, ઝેનર વોલ્ટેજ રેગ્યુલેટ કરે છે.

ICs: ઇન્ટીગ્રેટેડ સર્કિટ્સ જેવા કે 555 timer (ઓસિલેટર), op-amps (એમ્પ્લિફાયર).

પાવર જરૂરિયાત: બધા એક્ટિવ કોમ્પોનન્ટ્સને કાર્ય કરવા માટે DC બાયસ/સપ્લાય જોઈએ છે.

ટ્રાન્ઝિસ્ટર પ્રકારો: BJT (Bipolar Junction Transistor) માં NPN અને PNP વેરિઅન્ટ્સ છે. FET (Field Effect Transistor) માં JFET અને MOSFET પ્રકારો સામેલ છે.

પેસિવ કોમ્પોનન્ટ્સ વિગતવાર:

રેઝિસ્ટર્સ: કરંટ ફ્લો નો વિરોધ કરે છે, પાવર ને હીટ તરીકે વિતરિત કરે છે. વેલ્યુ Ω માં.

કેપેસિટર્સ: ઇલેક્ટ્રિક ફીલ્ડમાં એનર્જી સ્ટોર કરે છે. વેલ્યુ ફેરાડ્સ (F) માં, DC ને બ્લોક કરે, AC ને પાસ કરે.

ઇન્ડક્ટર્સ: મેગ્નેટિક ફીલ્ડમાં એનર્જી સ્ટોર કરે છે. વેલ્યુ હેન્રી (H) માં, AC ચેન્જસનો વિરોધ કરે.

ટ્રાન્સફોર્મર્સ: મેગ્નેટિક કપલિંગ દ્વારા સર્કિટ્સ વચ્ચે એનર્જી ટ્રાન્સફર કરે છે.

રેઝિસ્ટર પ્રકારો: ફિક્સ્ડ રેઝિસ્ટર્સમાં carbon composition, metal film, અને wire-wound પ્રકારો સામેલ છે. variable રેઝિસ્ટર્સ potentiometers અને rheostats છે.

કેપેસિટર પ્રકારો: કેપેસિટર્સમાં ઇલેક્ટ્રોલિટિક (પોલરાઇઝ્ડ, હાય કેપેસિટન્સ), સિરામિક (નાના, સ્ટેબલ), અને ફિલ્મ (પ્રિસિઝન) પ્રકારો સામેલ છે.

મુખ્ય તફાવત: મૂળભૂત તફાવત એ છે કે એક્ટિવ કોમ્પોનન્ટ્સ સર્કિટમાં પાવર ઇન્જેક્ટ કરી શકે (એમ્પ્લિફિકેશન), જ્યારે પેસિવ કોમ્પોનન્ટ્સ ફક્ત એનર્જી શોષી અથવા સ્ટોર કરી શકે, તેને ક્યારેય વધારી શકતા નથી.

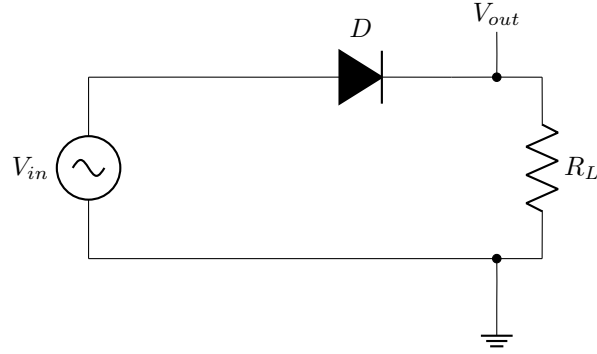
મેમરી ટ્રીક: ACTIVE = Amplify, Control, Transform; PASSIVE = Resist, Store, Filter

1.4 પ્રશ્ન 1(c) OR [7 ગુણ]

હાફ-વેવ રેક્ટિફાયર સર્કિટની કાર્યપદ્ધતિ ઇનપુટ અને આઉટપુટ વેવફોર્મ્સ સાથે દોરો અને સમજાવો.

1.4.1 ઉકેલ

હાફ-વેવ રેક્ટિફાયર AC વોલ્ટેજને પલ્સેટિંગ DC માં કન્વર્ટ કરે છે જે ફક્ત ઇનપુટ AC વેવફોર્મના એક હાફ-સાઇકલ (પોઝિટિવ અથવા નેગેટિવ) ને પાસ થવા દે છે.

આકૃતિ 1: હાફ-વેવ રેક્ટિફાયર સર્કિટ

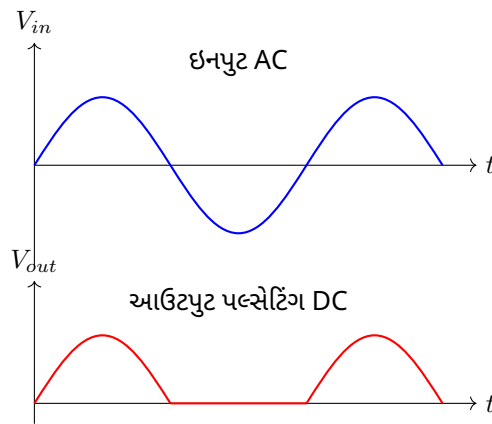
સર્કિટ ડાયાગ્રામ:

કાર્યપદ્ધતિ:

પોઝિટિવ હાફ-સાઇકલ: જ્યારે ઇનપુટ AC પોઝિટિવ હોય, ડાયોડ ફોરવર્ડ-બાયસ્ડ (સંચાલન) થાય છે. કરંટ લોડ રેઝિસ્ટર R_L માંથી વહે છે અને આઉટપુટ વોલ્ટેજ ઉત્પન્ન કરે છે.

નેગેટિવ હાફ-સાઇકલ: જ્યારે ઇનપુટ AC નેગેટિવ હોય, ડાયોડ રિવર્સ-બાયસ્ડ (બ્લોક) થાય છે. કોઈ કરંટ વહેતો નથી, આઉટપુટ વોલ્ટેજ શૂન્ય છે.

પરિણામ: ફક્ત પોઝિટિવ હાફ-સાઇકલ્સ આઉટપુટ પર દેખાય છે અને પલ્સેટિંગ DC બનાવે છે.

આકૃતિ 2: ઇનપુટ અને આઉટપુટ વેવફોર્મ્સ

વેવફોર્મ રેપ્રેઝન્ટેશન:

મુખ્ય પેરામીટર્સ:

કાર્યક્ષમતા: $\eta = 40.6\%$ (થિયરેટિકલ મેક્સિમમ)

રિપલ ફેક્ટર: $r = 1.21$ (હાય રિપલ કન્ટેન્ટ)

પીક ઇનવર્સ વોલ્ટેજ (PIV): $PIV = V_m$ (ડાયોડ પર મેક્સિમમ રિવર્સ વોલ્ટેજ)

DC આઉટપુટ: $V_{DC} = \frac{V_m}{\pi} = 0.318V_m$ જ્યાં V_m એ પીક AC વોલ્ટેજ છે

કાર્યક્ષમતા ડેરિવેશન: કાર્યક્ષમતા $\eta = \frac{P_{DC}}{P_{AC}} = \frac{(V_{DC})^2/R_L}{(V_{rms})^2/R_L} = \frac{(V_m/\pi)^2}{(V_m/2)^2} = \frac{4}{\pi^2} = 0.406 = 40.6\%$

એપ્લિકેશન્સ: હાફ-વેવ રેક્ટિફાયર્સ લો-પાવર એપ્લિકેશન્સમાં વપરાય છે જેવા કે બેટરી ચાર્જિંગ, સિગ્નલ ડિમોડ્યુલેશન, અને વોલ્ટેજ મલ્ટિપ્લાયર્સ. તેઓ હાય-પાવર એપ્લિકેશન્સ માટે યોગ્ય નથી કારણ કે ઓછી કાર્યક્ષમતા.

મેમરી ટ્રીક: *HWR: Half-Wave = Half output, 40.6% efficiency, PIV = Vm*